

Terenoznawstwo

Kurs SKPB Warszawa 2017/2018

Marek 'White' Białowąs

31.10.2017

1 Mapa

- Definicja
- Skala
- Rodzaje map
  - Mapy topograficzne
  - Mapy archiwalne
  - Mapy turystyczne
- Znaki topograficzne
  - Rzeźba terenu
  - Twory ludzkie
  - Woda
  - Roślinność

2 Kierunki świata

- Północ
- Azymut
- Definicja
- Budowa kompasu
- Wyznaczanie azymutu

3 Orientacja w terenie

- Orientowanie mapy
- Określanie miejsca przebywania
- Pomiar odległości

Czym jest ten wykład

Czym jest ten wykład

- **Przypomnienie** z geografii.

Czym jest ten wykład

- Przypomnienie z geografii.
- **Wstęp** do szkolenia na manewrach.

Czym jest ten wykład

- Przypomnienie z geografii.
- Wstęp do szkolenia na manewrach.
- **To nie kompendium wiedzy.** Za to kilka rzeczy, których nie znajdziesz w wikipedii :)

Terenoznawstwo - definicja

Definicja z Wikipedi

Terenoznawstwo - jest to sztuka orientacji w terenie, odczytywania i sporządzania map, posługiwania kompasem, busolą itp. Umiejętność podstawowa do uprawiania turystyki.

...czyli?

Terenoznawstwo - definicja

Definicja z Wikipedi

Terenoznawstwo - jest to sztuka orientacji w terenie, odczytywania i sporządzania map, posługiwania kompasem, busolą itp. Umiejętność podstawowa do uprawiania turystyki.

...czyli?

- chodzi o to, żeby wiedzieć, gdzie się jest

Terenoznawstwo - definicja

Definicja z Wikipedi

Terenoznawstwo - jest to sztuka orientacji w terenie, odczytywania i sporządzania map, posługiwania kompasem, busolą itp. Umiejętność podstawowa do uprawiania turystyki.

...czyli?

- chodzi o to, żeby wiedzieć, gdzie się jest
- (albo, żeby jak najszybciej dowiedzieć gdzie się jest)

Terenoznawstwo - definicja

Definicja z Wikipedi

Terenoznawstwo - jest to sztuka orientacji w terenie, odczytywania i sporządzania map, posługiwania kompasem, busolą itp. Umiejętność podstawowa do uprawiania turystyki.

...czyli?

- chodzi o to, żeby wiedzieć, gdzie się jest
- (albo, żeby jak najszybciej dowiedzieć gdzie się jest)
- ...i jak trafić do celu :)

Stereotypy

- "Nauczmy się dzisiaj terenoznawstwa."

Stereotypy

- "Nauczmy się dzisiaj terenoznawstwa."
- "Przewodnik nigdy się nie gubi."

Stereotypy

- "Nauczmy się dzisiaj terenoznawstwa."
- "Przewodnik nigdy się nie gubi."
- "Terenoznawstwo jest trudne."

Stereotypy

- "Nauczmy się dzisiaj terenoznawstwa."
- "Przewodnik nigdy się nie gubi."
- "Terenoznawstwo jest trudne."
- "Po co nam kompas skoro mamy GPSy!"

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

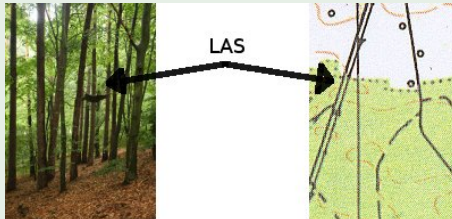
Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - uogólniony obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany na płaszczyźnie, w skali, według zasad odwzorowania kartograficznego, przy użyciu znaków graficznych.

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - **uogólniony** obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany na płaszczyźnie, w skali, według zasad odwzorowania kartograficznego, przy użyciu znaków graficznych.

...uogólniony...

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - **uogólniony** obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany na płaszczyźnie, w skali, według zasad odwzorowania kartograficznego, przy użyciu znaków graficznych.

...uogólniony...

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - uogólniony obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany **na płaszczyźnie**, w skali, według zasad odwzorowania kartograficznego, przy użyciu znaków graficznych.

...na płaszczyźnie...

niezależnie od tego co z tą mapą zrobimy...

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - uogólniony obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany **na płaszczyźnie**, w skali, według zasad odwzorowania kartograficznego, przy użyciu znaków graficznych.

...na płaszczyźnie...

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - uogólniony obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany na płaszczyźnie, **w skali**, według zasad odwzorowania kartograficznego, przy użyciu znaków graficznych.

...w skali...

Skala to stopień zmniejszenia mapy względem oryginału. Zapis:

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - uogólniony obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany na płaszczyźnie, **w skali**, według zasad odwzorowania kartograficznego, przy użyciu znaków graficznych.

...w skali...

Skala to stopień zmniejszenia mapy względem oryginału. Zapis:

- **skala liczbowa**, np. 1 : 10000

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - uogólniony obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany na płaszczyźnie, **w skali**, według zasad odwzorowania kartograficznego, przy użyciu znaków graficznych.

...w skali...

Skala to stopień zmniejszenia mapy względem oryginału. Zapis:

- **skala liczbowa**, np. 1 : 10000
- **skala mianowana**, np. 1cm – 100m

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - uogólniony obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany na płaszczyźnie, **w skali**, według zasad odwzorowania kartograficznego, przy użyciu znaków graficznych.

...w skali...

Skala to stopień zmniejszenia mapy względem oryginału. Zapis:

- **skala liczbowa**, np. 1 : 10000
- **skala mianowana**, np. 1cm – 100m
- **podziałka liniowa**, np.

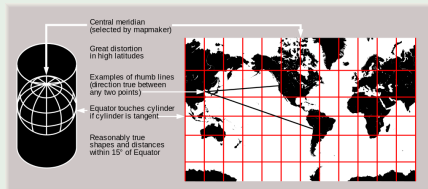

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - uogólniony obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany na płaszczyźnie, w skali, według **zasad odwzorowania kartograficznego**, przy użyciu znaków graficznych.

...zasad odwzorowania kartograficznego...

Mapa - definicja

Definicja [z Wikipedii]

Mapa (z łac. mappa = 'obrus') - uogólniony obraz powierzchni Ziemi lub jej części (także nieba lub planety czy innego ciała niebieskiego), wykonywany na płaszczyźnie, w skali, według zasad odwzorowania kartograficznego, przy użyciu **znaków graficznych**.

...znaków graficznych...

Znaki (topo)graficzne omówimy szczegółowo później.

Skala mapy

Skala '1:50 000' oznacza, że:

Skala mapy

Skala '1:50 000' oznacza, że:

$$1 \text{ cm na mapie} = 50\,000 \text{ cm w terenie} \quad (1)$$

Skala mapy

Skala '1:50 000' oznacza, że:

$$1 \text{ cm na mapie} = 50\,000 \text{ cm w terenie} \quad (1)$$

$$1 \text{ cm na mapie} = 500 \text{ m w terenie} \quad (2)$$

Skala mapy

Skala '1:50 000' oznacza, że:

$$1 \text{ cm na mapie} = 50\,000 \text{ cm w terenie} \quad (1)$$

$$1 \text{ cm na mapie} = 500 \text{ m w terenie} \quad (2)$$

$$1 \text{ mm na mapie} =$$

Skala mapy

Skala '1:50 000' oznacza, że:

$$1 \text{ cm na mapie} = 50\,000 \text{ cm w terenie} \quad (1)$$

$$1 \text{ cm na mapie} = 500 \text{ m w terenie} \quad (2)$$

$$1 \text{ mm na mapie} = 50 \text{ m w terenie} \quad (3)$$

Skala mapy

Skala '1:50 000' oznacza, że:

$$1 \text{ cm na mapie} = 50\,000 \text{ cm w terenie} \quad (1)$$

$$1 \text{ cm na mapie} = 500 \text{ m w terenie} \quad (2)$$

$$1 \text{ mm na mapie} = 50 \text{ m w terenie} \quad (3)$$

Skala mapy to ułamek!

Skala mapy

Skala '1:50 000' oznacza, że:

$$1 \text{ cm na mapie} = 50\,000 \text{ cm w terenie} \quad (1)$$

$$1 \text{ cm na mapie} = 500 \text{ m w terenie} \quad (2)$$

$$1 \text{ mm na mapie} = 50 \text{ m w terenie} \quad (3)$$

Skala mapy to ułamek!

Oznacza to, że skala 1:50 000 jest   niż 1:25 000.

Skala mapy

Skala '1:50 000' oznacza, że:

$$1 \text{ cm na mapie} = 50\,000 \text{ cm w terenie} \quad (1)$$

$$1 \text{ cm na mapie} = 500 \text{ m w terenie} \quad (2)$$

$$1 \text{ mm na mapie} = 50 \text{ m w terenie} \quad (3)$$

Skala mapy to ułamek!

Oznacza to, że skala 1:50 000 jest **mniejsza** niż 1:25 000.

Skala mapy

Skala '1:50 000' oznacza, że:

$$1 \text{ cm na mapie} = 50\,000 \text{ cm w terenie} \quad (1)$$

$$1 \text{ cm na mapie} = 500 \text{ m w terenie} \quad (2)$$

$$1 \text{ mm na mapie} = 50 \text{ m w terenie} \quad (3)$$

Skala mapy to ułamek!

Oznacza to, że skala 1:50 000 jest **mniejsza** niż 1:25 000.

Analogicznie skala 1:50 000 jest   niż 1:100 000.

Skala mapy

Skala '1:50 000' oznacza, że:

$$1 \text{ cm na mapie} = 50\,000 \text{ cm w terenie} \quad (1)$$

$$1 \text{ cm na mapie} = 500 \text{ m w terenie} \quad (2)$$

$$1 \text{ mm na mapie} = 50 \text{ m w terenie} \quad (3)$$

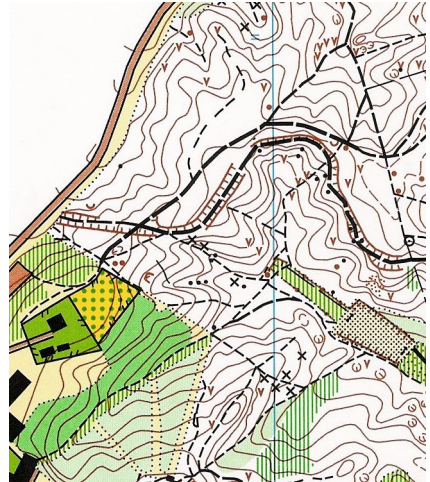
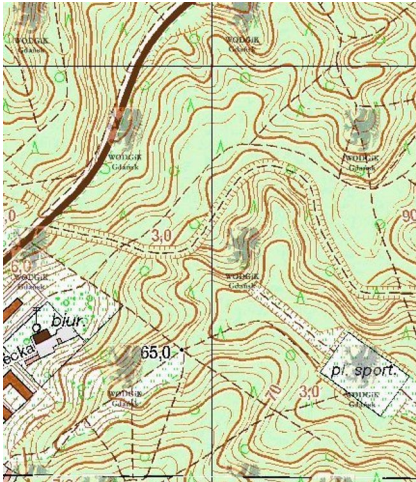
Skala mapy to ułamek!

Oznacza to, że skala 1:50 000 jest **mniejsza** niż 1:25 000.

Analogicznie skala 1:50 000 jest **większa** niż 1:100 000.

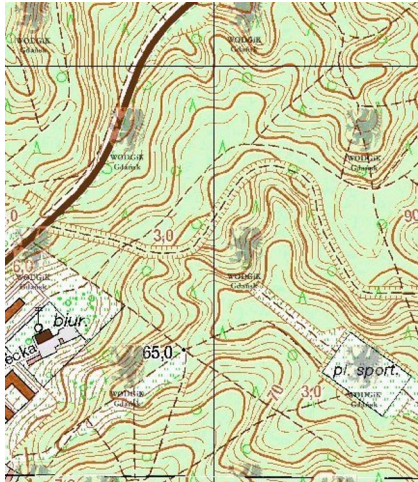
Mapy topograficzne

1:10 000 vs 1:15 000 (BnO)

Mapy topograficzne

1:10 000 vs 1:25 000

Mapy topograficzne

1:25 000 vs 1:50 000

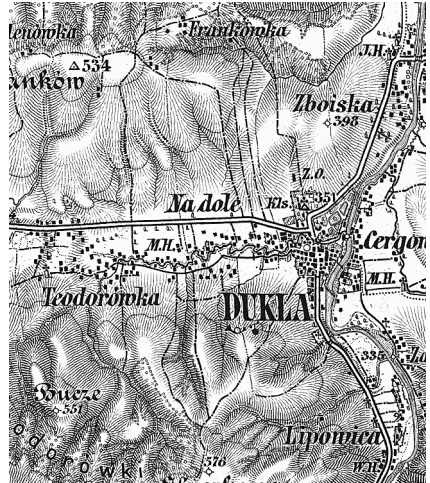
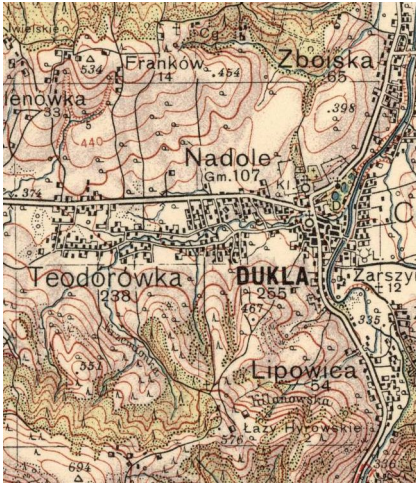
Mapy topograficzne

1:50 000 vs 1:100 000

Mapy archiwalne

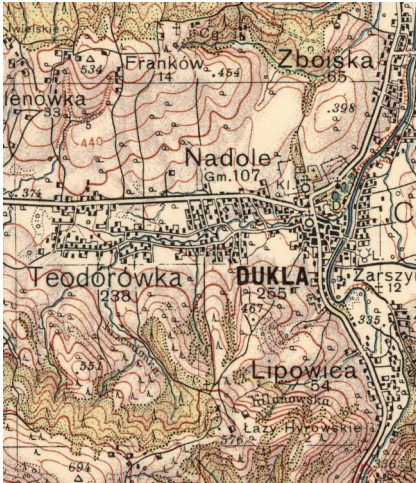
WIG vs Austriacka

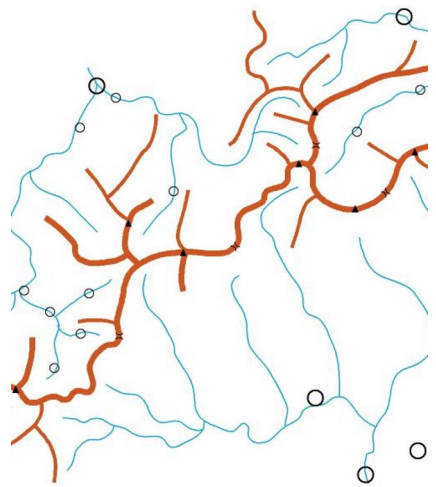
Mapy turystyczne

WIG vs turystyczna

Inne...

- graniówki

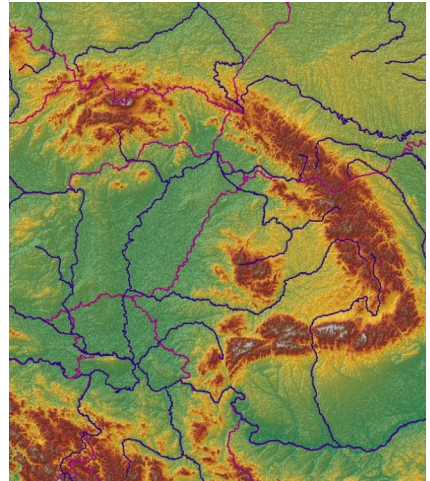
Inne...

- graniówki
- plany (miasta, jaskini)

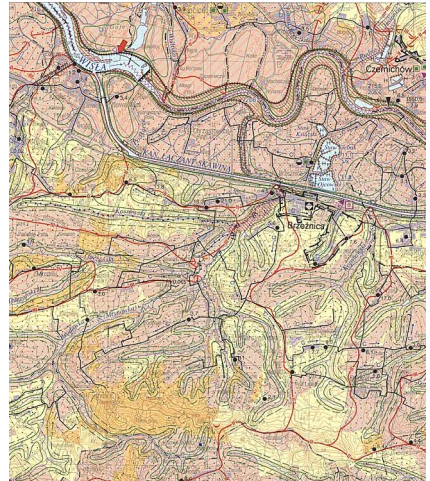
Inne...

- graniówki
- plany (miasta, jaskini)
- ogólnogeograficzne

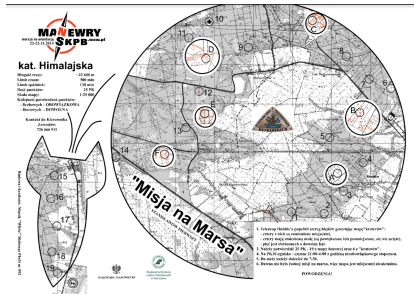
Inne...

- graniówki
- plany (miasta, jaskini)
- ogólnogeograficzne
- specyficzne (hydro- i sozologiczne)

Inne...

- graniówki
- plany (miasta, jaskini)
- ogólnogeograficzne
- specyficzne (hydro- i
sozologiczne)
- ...

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

- **liniowe**, np. droga, rzeka

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

- **liniowe**, np. droga, rzeka
- **punktowe**, np. jaskinia, kościół

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

- **liniowe**, np. droga, rzeka
- **punktowe**, np. jaskinia, kościół
- **powierzchniowe**, np. las, zabudowania

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

- **liniowe**, np. droga, rzeka
- **punktowe**, np. jaskinia, kościół
- **powierzchniowe**, np. las, zabudowania
- **objaśniające**, np. napisy

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

- **liniowe**, np. droga, rzeka
- **punktowe**, np. jaskinia, kościół
- **powierzchniowe**, np. las, zabudowania
- **objaśniające**, np. napisy

Po kształcie - **słabe!**

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

- **liniowe**, np. droga, rzeka
- **punktowe**, np. jaskinia, kościół
- **powierzchniowe**, np. las, zabudowania
- **objaśniające**, np. napisy
Po kształcie - **słabe!**
- **czarny** - wytwory człowieka

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

- **liniowe**, np. droga, rzeka
- **punktowe**, np. jaskinia, kościół
- **powierzchniowe**, np. las, zabudowania
- **objaśniające**, np. napisy
  - Po kształcie - **słabe!**
- **czarny** - wytwory człowieka
- **niebieski** - wody, bagna i dane magnetyczne

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

- **liniowe**, np. droga, rzeka
- **punktowe**, np. jaskinia, kościół
- **powierzchniowe**, np. las, zabudowania
- **objaśniające**, np. napisy
Po kształcie - **słabe!**
- **czarny** - wytwory człowieka
- **niebieski** - wody, bagna i dane magnetyczne
- **brązowy** - rzeźba terenu

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

- **liniowe**, np. droga, rzeka
- **punktowe**, np. jaskinia, kościół
- **powierzchniowe**, np. las, zabudowania
- **objaśniające**, np. napisy
  - Po kształcie - **słabe!**
- **czarny** - wytwory człowieka
- **niebieski** - wody, bagna i dane magnetyczne
- **brązowy** - rzeźba terenu
- **zielony** - roślinność

Znaki topograficzne

Znaki topograficzne to umowny zestaw znaków używanych na mapie, służący do przedstawiania różnych zjawisk, zdarzeń i obiektów.

Znaki topograficzne dzielimy na:

- **liniowe**, np. droga, rzeka
  - **punktowe**, np. jaskinia, kościół
  - **powierzchniowe**, np. las, zabudowania
  - **objaśniające**, np. napisy
- Po kształcie - **słabe!**
- **czarny** - wytwory człowieka
  - **niebieski** - wody, bagna i dane magnetyczne
  - **brązowy** - rzeźba terenu
  - **zielony** - roślinność
- Po znaczeniu - **super!**

Rzeźba terenu

Poziomice

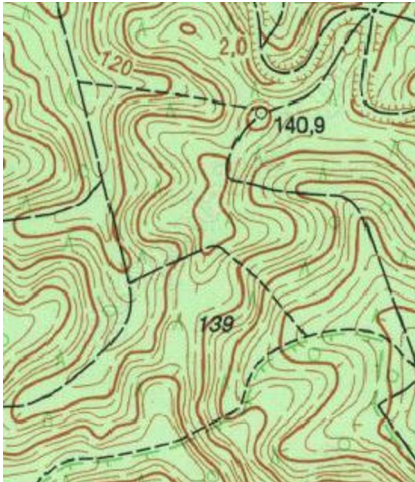
Poziomica (warstwica) [z Wikipedii]

Poziomica to linia krzywa na mapie **łącząca punkty o takiej samej wysokości** nad poziomem morza. Powstaje poprzez przecięcie powierzchni terenu płaszczyznami poziomymi, równoległymi i **oddalonymi od siebie o stałą wartość** (np. co 10 m) cięcia warstwiczowego.

Rzeźba terenu

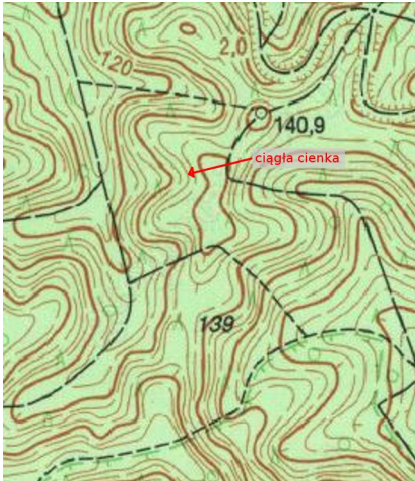
Poziomice

Wyróżniamy poziomice:

Rzeźba terenu

Poziomice

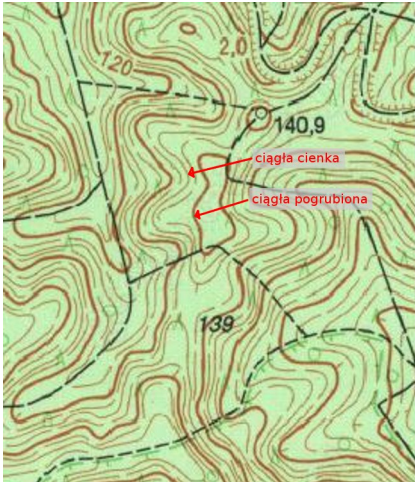

Wyróżniamy poziomice:

- *zasadnicze* : ciągłe cienkie

Rzeźba terenu

Poziomice

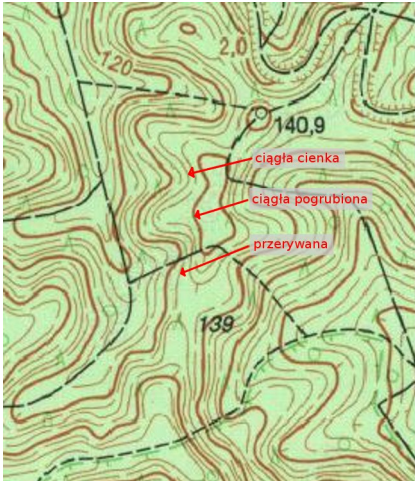

Wyróżniamy poziomice:

- *zasadnicze* : ciągłe cienkie
- *zasadnicze* : ciągłe pogrubione

Rzeźba terenu

Poziomice

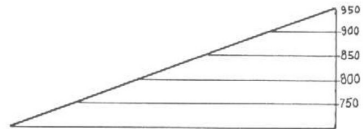
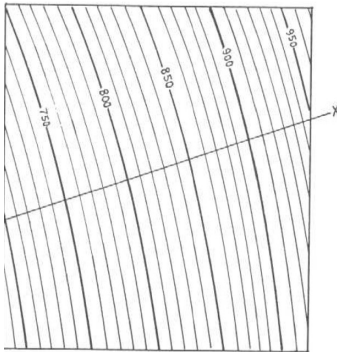

Wyróżniamy poziomice:

- *zasadnicze* : ciągłe cienkie
- *zasadnicze* : ciągłe pogrubione
- *pomocnicze* : przerywane

Rzeźba terenu

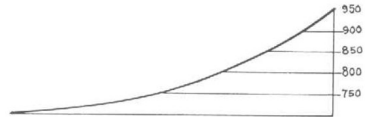
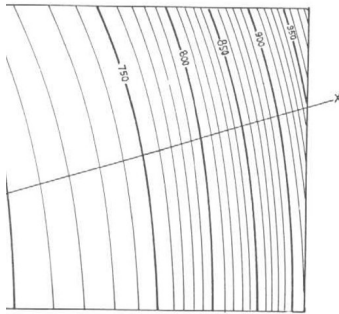
Poziomice - gradient

Stok

Rzeźba terenu

Poziomice - gradient

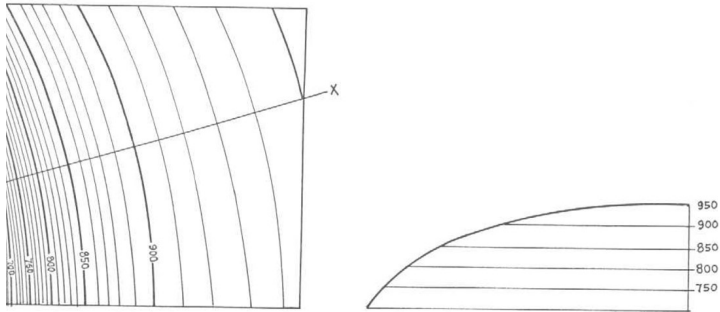

Stok wklęsły

Rzeźba terenu

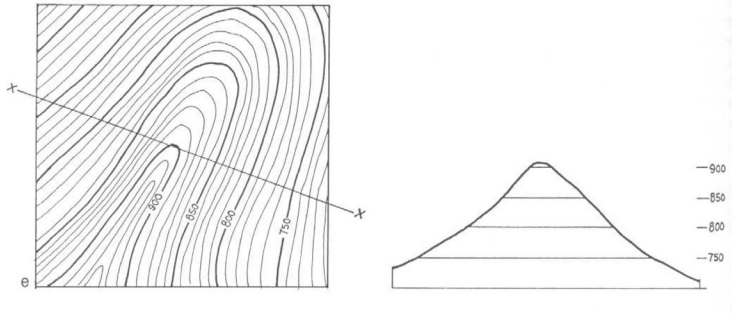
Poziomice - gradient

Stok wypukły

Rzeźba terenu

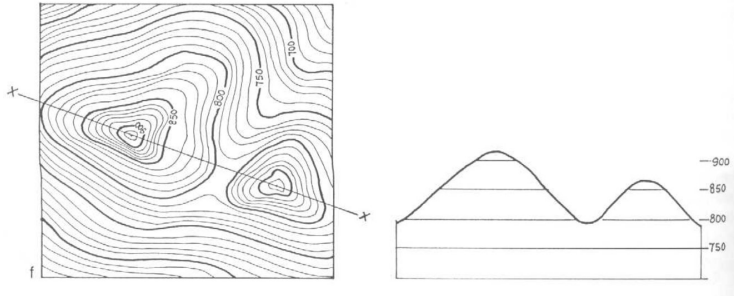
Poziomice - gradient

Grzbiet

Rzeźba terenu

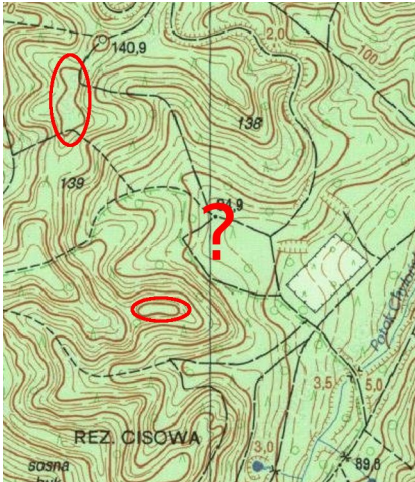
Poziomice - gradient

Przełęcz

Rzeźba terenu

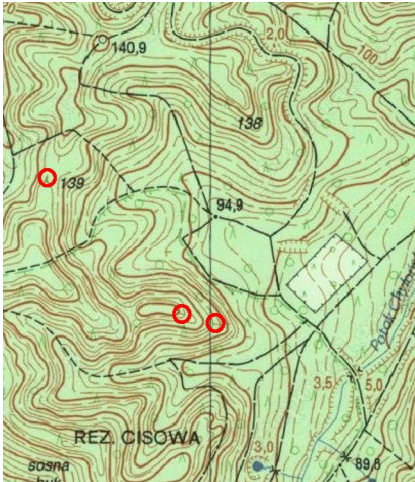
Poziomice - spadek

Jak odróżnić wzniesienia od zagłębień?

Rzeźba terenu

Poziomice - spadek

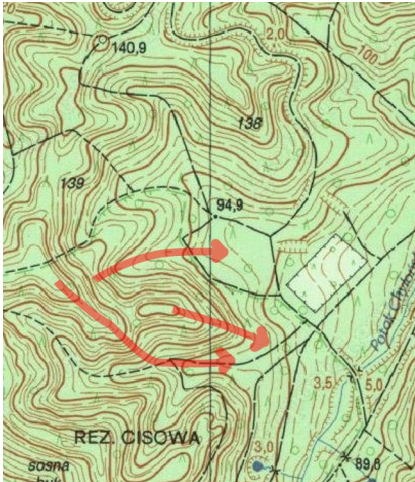

Jak odróżnić wzniesienia od zagłębień?

- kreska spadu...

Rzeźba terenu

Poziomice - spadek

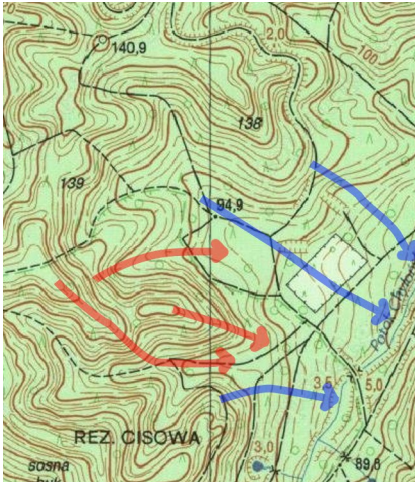

Jak odróżnić wzniesienia od zagłębień?

- kreska spad... pokazuje kierunek spadu

Rzeźba terenu

Poziomice - spadek

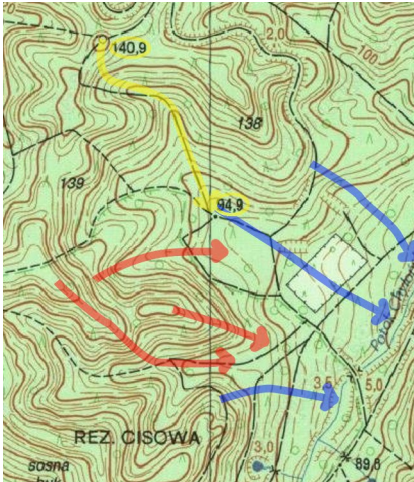

Jak odróżnić wzniesienia od zagłębień?

- kreska spadu... pokazuje kierunek spadu
- teren obniża się w kierunku wody

Rzeźba terenu

Poziomice - spadek

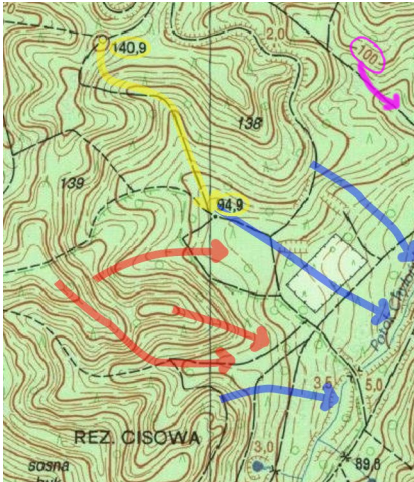
Jak odróżnić wzniesienia od zagłębień?

- kreska spadu... pokazuje kierunek spadu
- teren obniża się w kierunku wody
- wysokości bezwzględne

Rzeźba terenu

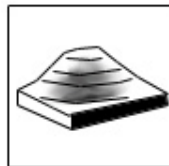
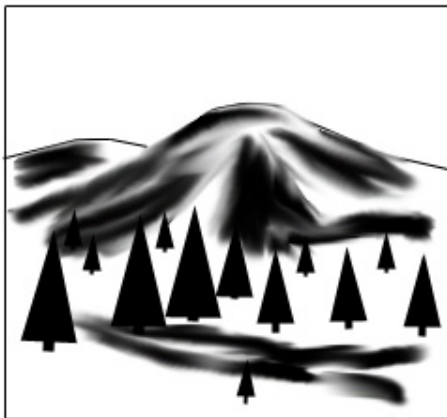
Poziomice - spadek

Jak odróżnić wzniesienia od zagłębień?

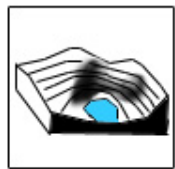
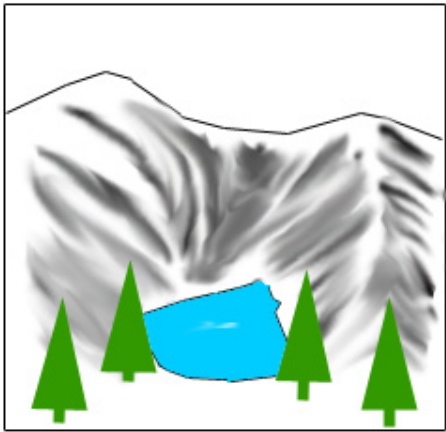
- kreska spadu... pokazuje kierunek spadu
- teren obniża się w kierunku wody
- wysokości bezwzględne
- dół opisu poziomici wskazuje spadek

Rzeźba terenu

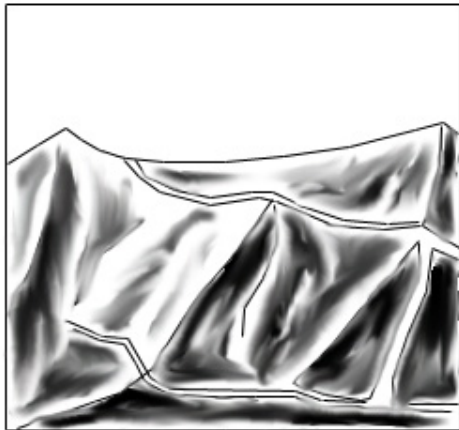
Góra

Rzeźba terenu

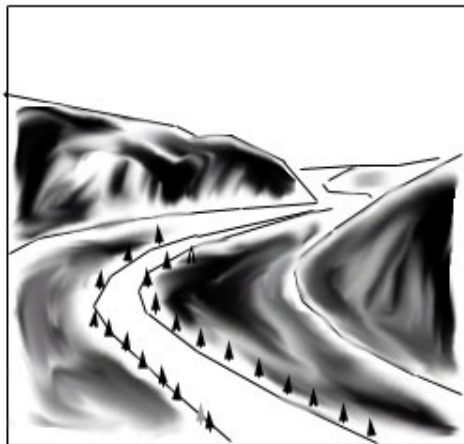
Kotlina

Rzeźba terenu

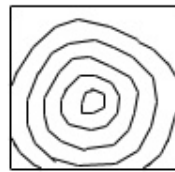
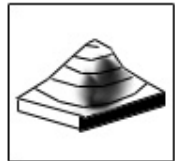
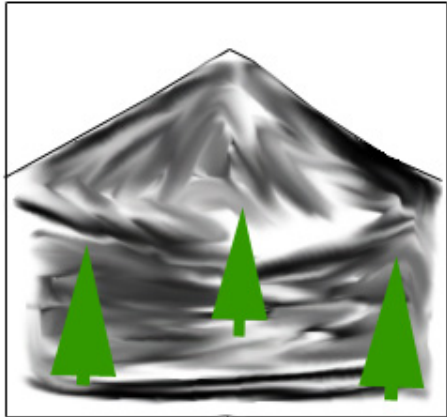
Grzbiet

Rzeźba terenu

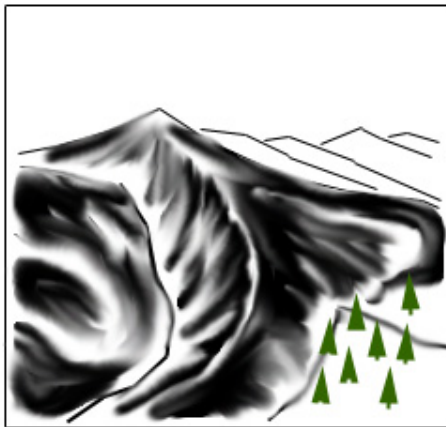
Dolina

Rzeźba terenu

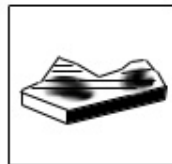
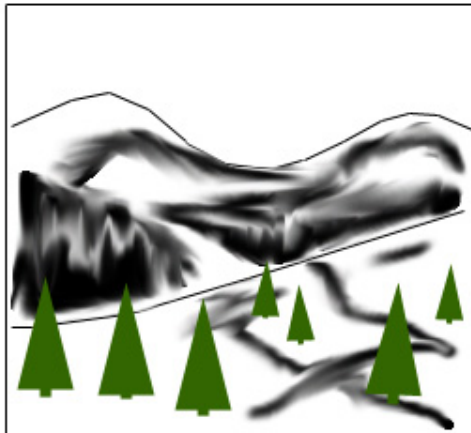
Góra stożek

Rzeźba terenu

Grzbiet na stoku

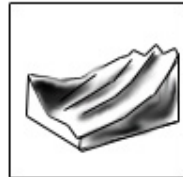
Rzeźba terenu

Siodło

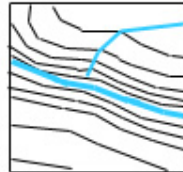
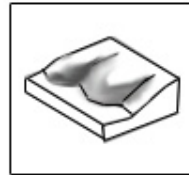
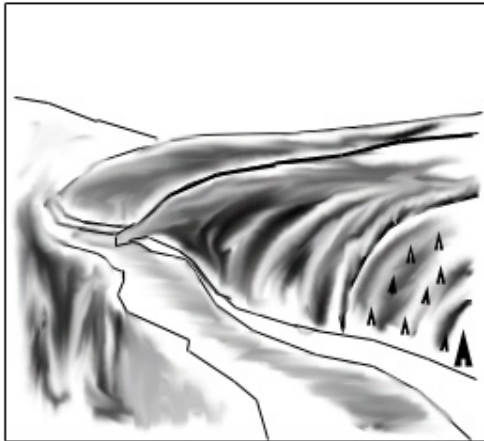

Rzeźba terenu

Stok wklęsły

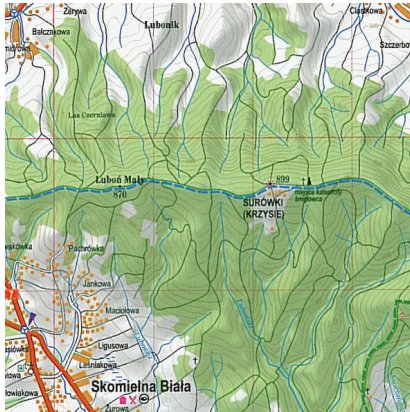
Rzeźba terenu

Stok wypukły

Rzeźba terenu

Poziomice - cięcie warstwiczne

Rzeźba terenu

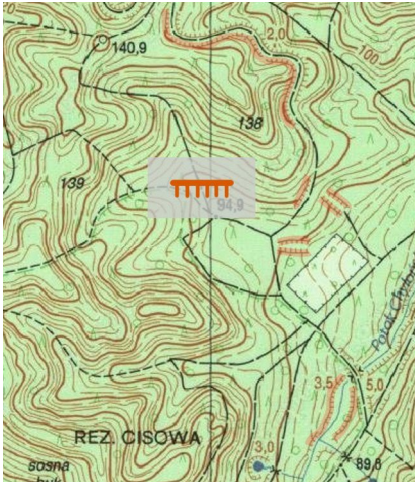
Skarpa

Skarpa - co to?

Rzeźba terenu

Skarpa

Skarpa - co to?

- wygląd

Rzeźba terenu

Skarpa

Skarpa - co to?

- wygląd
- gdzie początek, gdzie koniec?

Rzeźba terenu

Skarpa

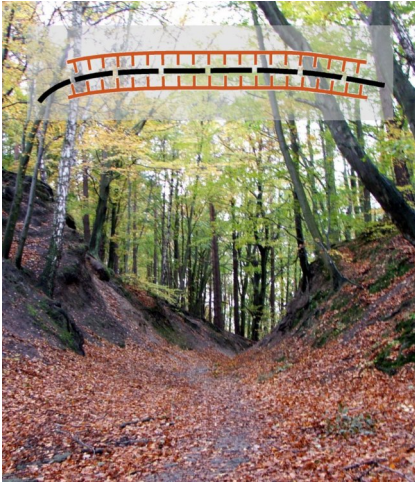

Skarpa - co to?

- wygląd
- gdzie początek, gdzie koniec?
- kształt: **dołek**,

Rzeźba terenu

Skarpa

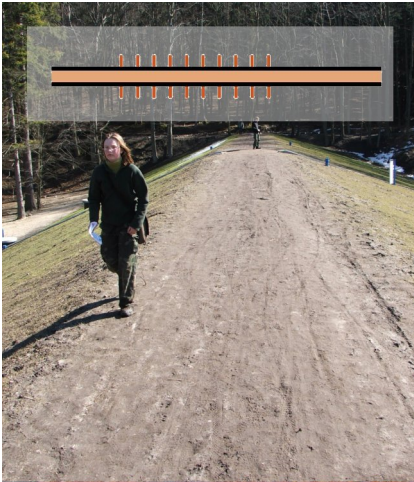
Skarpa - co to?

- wygląd
- gdzie początek, gdzie koniec?
- kształt: dołek, **wąwóz**,

Rzeźba terenu

Skarpa

Skarpa - co to?

- wygląd
- gdzie początek, gdzie koniec?
- kształt: dołek, wąwóz, **nasyp**

Rzeźba terenu

Skarpa

Skarpa - co to?

- wygląd
- gdzie początek, gdzie koniec?
- kształt: dołek, wąwóz, nasyp
- rów

Rzeźba terenu

Skarpa

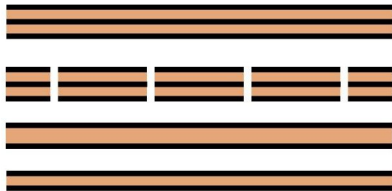

Skarpa - co to?

- wygląd
- gdzie początek, gdzie koniec?
- kształt: dołek, wąwóz, nasyp
- rów
- przepaść, mur skalny

Twory ludzkie

Drogi

Drogi

- droga asfaltowa

Twory ludzkie

Drogi

Drogi

- droga asfaltowa
- droga gruntowa

Twory ludzkie

Drogi

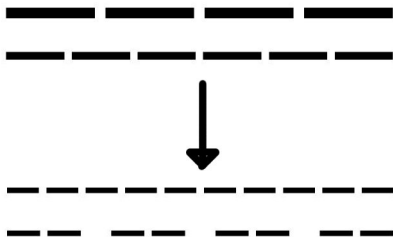

Drogi

- droga asfaltowa
- droga gruntowa
- droga leśna

Twory ludzkie

Drogi

Drogi

- droga asfaltowa
- droga gruntowa
- droga leśna
- ścieżka

Twory ludzkie

Drogi

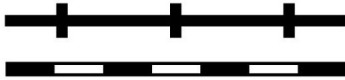
Drogi

- droga asfaltowa
- droga gruntowa
- droga leśna
- ścieżka
- przecinka

Twory ludzkie

Drogi

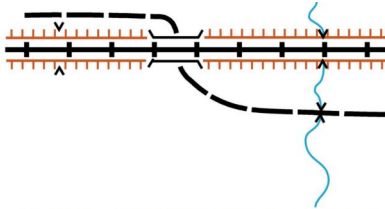

Drogi

- droga asfaltowa
- droga gruntowa
- droga leśna
- ścieżka
- przecinka
- tory

Twory ludzkie

Inne

Jest masa różnych znaków topo w tej kategorii. Najważniejsze, to:

- most, przepust

Twory ludzkie

Inne

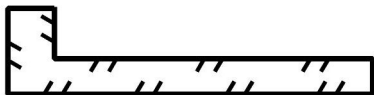

Jest masa różnych znaków topo w tej kategorii. Najważniejsze, to:

- most, przepust
- paśnik, ambona, krzyż, budynek

Twory ludzkie

Inne

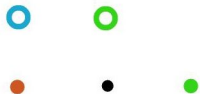

Jest masa różnych znaków topo w tej kategorii. Najważniejsze, to:

- most, przepust
- paśnik, ambona, krzyż, budynek
- płot

Twory ludzkie

Inne

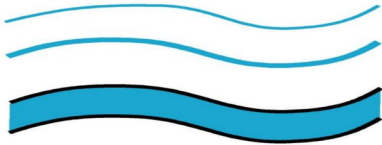

Jest masa różnych znaków topo w tej kategorii. Najważniejsze, to:

- most, przepust
- paśnik, ambona, krzyż, budynek
- płot

Uwaga! Takie same znaki w różnych kolorach mogą mieć zupełnie odmienne znaczenie.

Woda

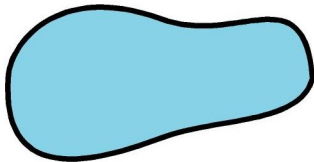

Znaki związane z wodą są najczęściej niebieskie

- strumyk, rzeka

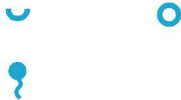
Woda

Znaki związane z wodą są najczęściej niebieskie

- strumyk, rzeka
- jezioro, morze

Woda

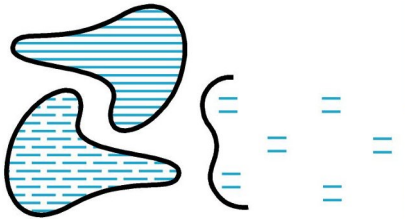

Znaki związane z wodą są najczęściej niebieskie

- strumyk, rzeka
- jezioro, morze
- źródło, studnia

Woda

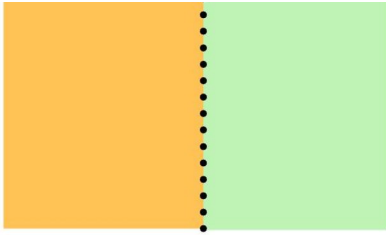

Znaki związane z wodą są najczęściej niebieskie

- strumyk, rzeka
- jezioro, morze
- źródło, studnia
- bagno

Roślinność

Roślinność, to najczęściej znaki zielone i znaki obszarowe.

- granica kultur

Roślinność

1:25 000

1:15 000

Roślinność, to najczęściej znaki zielone i znaki obszarowe.

- granica kultur
- las

Roślinność

1:25 000

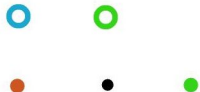
1:15 000

Roślinność, to najczęściej znaki zielone i znaki obszarowe.

- granica kultur
- las
- łąka, pole

Roślinność

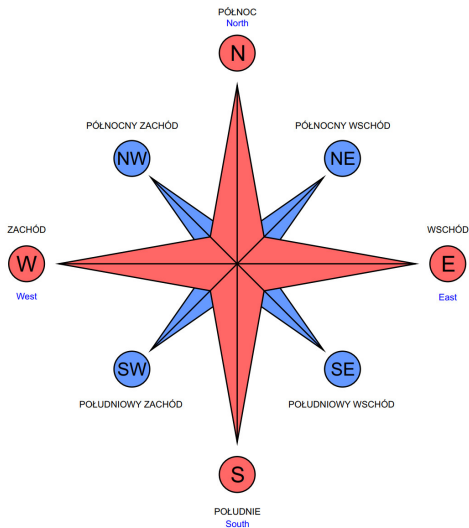

Roślinność, to najczęściej znaki zielone i znaki obszarowe.

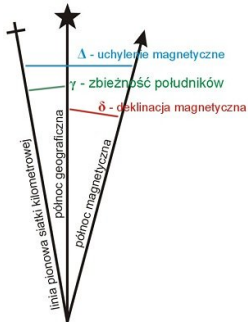
- granica kultur
- las
- łąka, pole
- pojedyncze drzewo, krzak

Kierunki świata

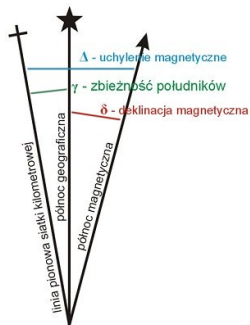
Trzy północe

- **Północ geograficzna** - kierunek wyznaczony przez południki, które zbiegają się na biegunach.

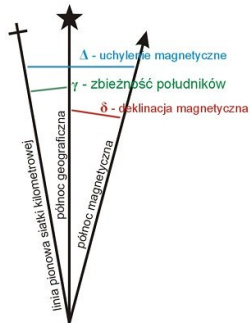

Trzy północe

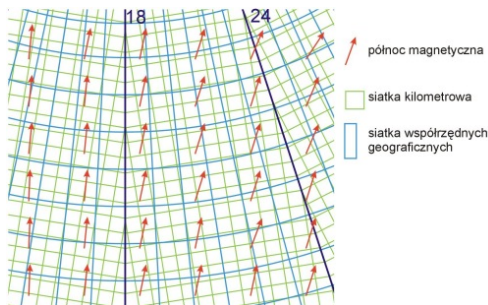
- **Północ geograficzna** - kierunek wyznaczony przez południki, które zbiegają się na biegunach.
- **Północ magnetyczna** - wyznaczona przez linie pola magnetycznego, które zbiegają się na biegunach magnetycznych.

Trzy północe

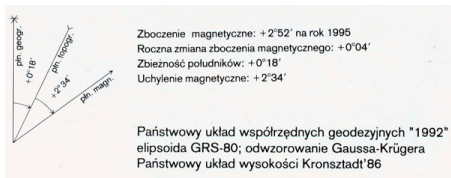
- **Północ geograficzna** - kierunek wyznaczony przez południki, które zbiegają się na biegunach.
- **Północ magnetyczna** - wyznaczona przez linie pola magnetycznego, które zbiegają się na biegunach magnetycznych.
- **Północ topograficzna** lub *siatki* - wyznaczona przez pionowe (równoległe) linie siatki kilometrowej.

Trzy północe

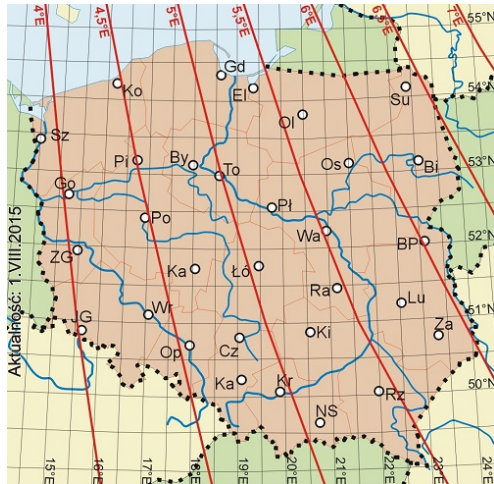
- **Północ geograficzna** - kierunek wyznaczony przez południki, które zbiegają się na biegunach.
- **Północ magnetyczna** - wyznaczona przez linie pola magnetycznego, które zbiegają się na biegunach magnetycznych.
- **Północ topograficzna** lub *siatki* - wyznaczona przez pionowe (równoległe) linie siatki kilometrowej.

Trzy północe

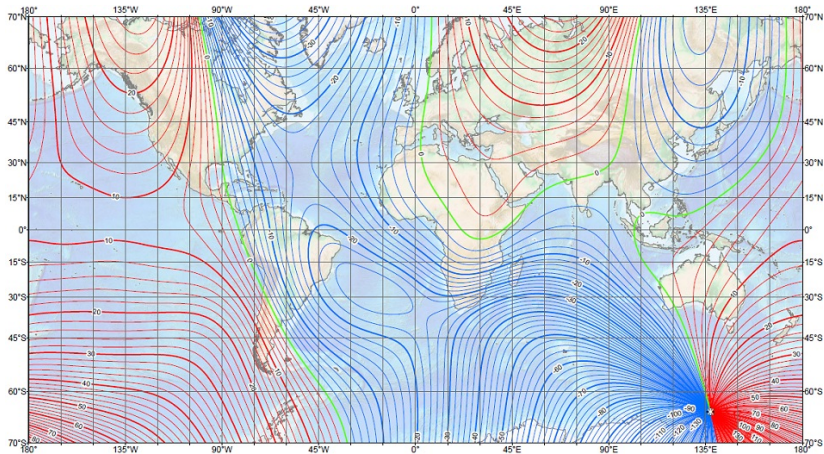

- **Północ geograficzna** - kierunek wyznaczony przez południki, które zbiegają się na biegunach.
- **Północ magnetyczna** - wyznaczona przez linie pola magnetycznego, które zbiegają się na biegunach magnetycznych.
- **Północ topograficzna** lub *siatki* - wyznaczona przez pionowe (równoległe) linie siatki kilometrowej.

Deklinacja

Deklinacja

Deklinacja

Find the magnetic declination
at your location

Find your location or click on the map to display your magnetic declination

[Browse countries](#) [What is Magnetic Declination?](#)

Sites of Interest
Satellite tracking
Radio stations
Case Examples

Find your location
Enter your city...
Poland

SEARCH MAP
Browse countries

Map Satellite Hybrid

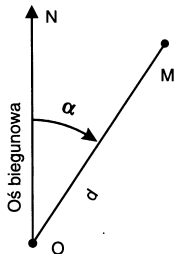
You are here **WARSAW MAZOWIECKIE**
Latitude: 52° 13' 47.2" N
Longitude: 21° 0' 42.4" E
Magnetic declination: 4° 58' EAST
Declination is **POSITIVE**
Inclination: 67° 59'
Magnetic field strength: 49859.5 nT
* Based on IP address 99.72.151.151

[Home](#)

Copyright © 2012 Magnetic-Declination.com
Questions? webmaster@magnetic-declination.com

Azymut - definicja

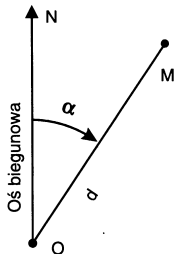
Definicja

Azymut - kąt zawarty między północą, a kierunkiem marszu mierzony w stopniach.

Pomiar

Azymut - definicja

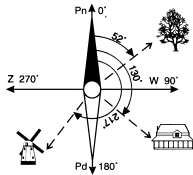
Definicja

Azymut - kąt zawarty między północą, a kierunkiem marszu mierzony w stopniach.

Pomiar

Jak najlepiej mierzyć azymut na mapie?

Azymut - definicja

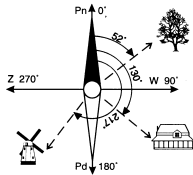
Definicja

Azymut - kąt zawarty między północą, a kierunkiem marszu mierzony w stopniach.

Pomiar

Jak najlepiej mierzyć azymut na mapie? **Kątomierzem.**

Azymut - definicja

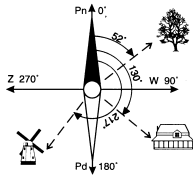
Definicja

Azymut - kąt zawarty między północą, a kierunkiem marszu mierzony w stopniach.

Pomiar

Jak najlepiej mierzyć azymut na mapie? Kątomierzem.
A w terenie?

Azymut - definicja

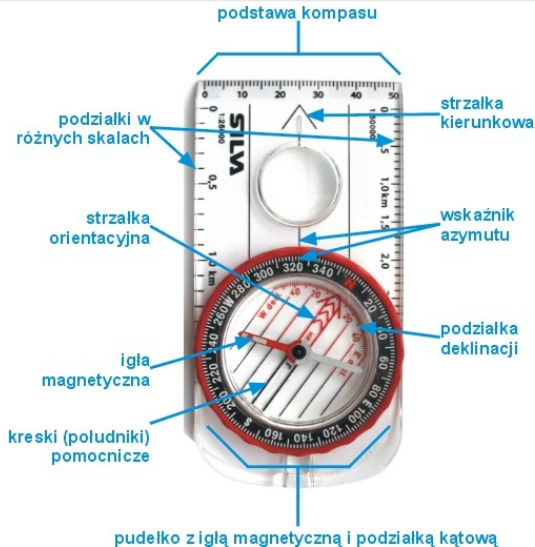
Definicja

Azymut - kąt zawarty między północą, a kierunkiem marszu mierzony w stopniach.

Pomiar

Jak najlepiej mierzyć azymut na mapie? Kątomierzem.
A w terenie? **Kompasem, busolą.**

Budowa kompasu

Kompas vs busola

Definicja

Kompas magnetyczny to przyrząd nawigacyjny służący do wyznaczania kierunku południka magnetycznego.

Kompas vs busola

Definicja

Kompas magnetyczny to przyrząd nawigacyjny służący do wyznaczania kierunku południka magnetycznego.

Busola to kompas wyposażony dodatkowo w urządzenie służące do celowania, pomagające wyznaczenie azymutu oraz podziałkę kątową. Określanie

Kompas vs busola

Definicja

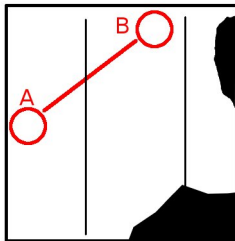
Kompas magnetyczny to przyrząd nawigacyjny służący do wyznaczania kierunku południka magnetycznego.

Busola to kompas wyposażony dodatkowo w urządzenie służące do celowania, pomagające wyznaczenie azymutu oraz podziałkę kątową. Określanie Busola i kompas mogą być w środku wypełnione powietrzem lub cieczą.

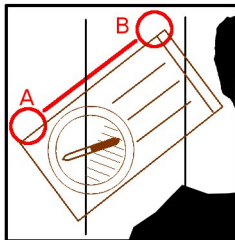

Wyznaczanie azymutu na mapie

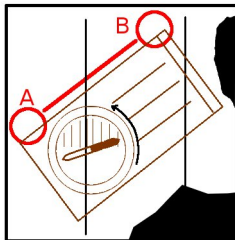
Chcemy przejść od A do B. Nie ma drogi ani innych punktów charakterystycznych. Wyznaczamy azymut.

Wyznaczanie azymutu na mapie

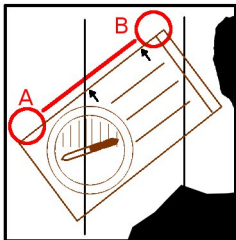
- 1 Ustawiamy kompas tak, by krawędź płytki przechodziła od A do B

Wyznaczanie azymutu na mapie

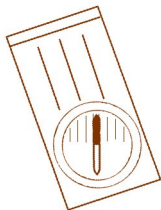
- 1 Ustawiamy kompas tak, by krawędź płytki przechodziła od A do B
- 2 Obracamy kółko kompasu tak, by jego linie były równoległe do północy na mapie

Wyznaczanie azymutu na mapie

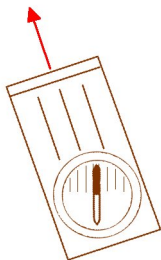
- 1 Ustawiamy kompas tak, by krawędź płytki przechodziła od A do B
- 2 Obracamy kółko kompasu tak, by jego linie były równoległe do północy na mapie
- 3 Sprawdzamy czy krawędź kompasu nie przesunęła się

Wyznaczanie azymutu na mapie

- 1 Ustawiamy kompas tak, by krawędź płytki przechodziła od A do B
- 2 Obracamy kółko kompasu tak, by jego linie były równoległe do północy na mapie
- 3 Sprawdzamy czy krawędź kompasu nie przesunęła się
- 4 Zdejmujemy kompas z mapy i kręcimy nim ustawiając igłę równoległe do linii na kółku

Wyznaczanie azymutu na mapie

- 1 Ustawiamy kompas tak, by krawędź płytki przechodziła od A do B
- 2 Obracamy kółko kompasu tak, by jego linie były równoległe do północy na mapie
- 3 Sprawdzamy czy krawędź kompasu nie przesunęła się
- 4 Zdejmujemy kompas z mapy i kręcimy nim ustawiając igłę równoległe do linii na kółku
- 5 Napieramy!

Wyznaczanie azymutu w terenie

... nie jesteśmy w terenie, więc nie będziemy się tym teraz zajmować :p.

Poproście instruktora na wycieczce orientacyjnej nizinnej, jeśli jesteście ciekawi jak to się robi.

Po co nam wyznaczanie azymutów?

- "chodzenie na azymut"

Po co nam wyznaczanie azymutów?

- "chodzenie na azymut"
- "trzymanie" kierunku poruszania się

Po co nam wyznaczanie azymutów?

- "chodzenie na azymut"
- "trzymanie" kierunku poruszania się
- wyznaczanie miejsca stania (wcięcie wstecz)

Po co nam wyznaczanie azymutów?

- "chodzenie na azymut"
- "trzymanie" kierunku poruszania się
- wyznaczanie miejsca stania (wcięcie wstecz)
- szukanie drogi

Po co nam wyznaczanie azymutów?

- "chodzenie na azymut"
- "trzymanie" kierunku poruszania się
- wyznaczanie miejsca stania (wcięcie wstecz)
- szukanie drogi
- szkice marszowe

Po co nam wyznaczanie azymutów?

- "chodzenie na azymut"
- "trzymanie" kierunku poruszania się
- wyznaczanie miejsca stania (wcięcie wstecz)
- szukanie drogi
- szkice marszowe
- możliwość łatwego i jednoznacznego przekazania informacji

Zorientuj się!

Z czym to się je...

Orientowanie się w terenie według mapy polega na:

Zorientuj się!

Z czym to się je...

Orientowanie się w terenie według mapy polega na:

- zorientowaniu mapy

Zorientuj się!

Z czym to się je...

Orientowanie się w terenie według mapy polega na:

- zorientowaniu mapy
- określeniu na mapie miejsca stania

Zorientuj się!

Z czym to się je...

Orientowanie się w terenie według mapy polega na:

- zorientowaniu mapy
- określeniu na mapie miejsca stania
- porównaniu mapy z terenem

Zorientuj się!

Z czym to się je...

Orientowanie się w terenie według mapy polega na:

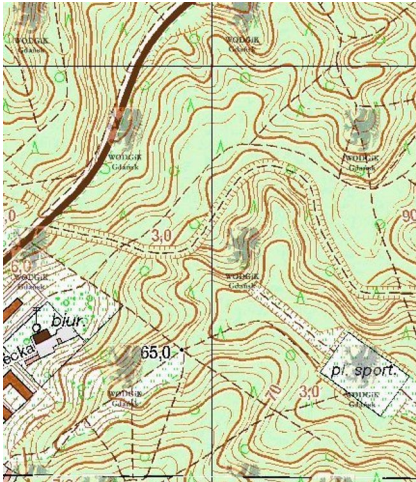
- zorientowaniu mapy
- określeniu na mapie miejsca stania
- porównaniu mapy z terenem

Orientowanie mapy

Mapa jest zorientowana wtedy, gdy wszystkie kierunki na mapie są równoległe do odpowiadających im kierunków w terenie, zaś górna ramka mapy zwrócona jest na północ.

Orientowanie mapy

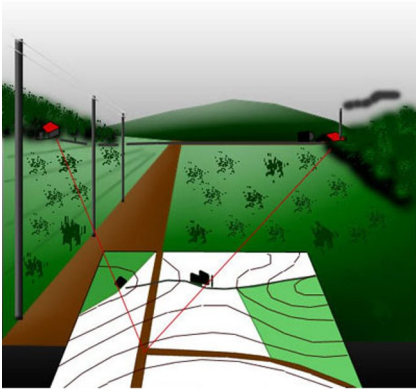
Mapę można zorientować na wiele sposobów:

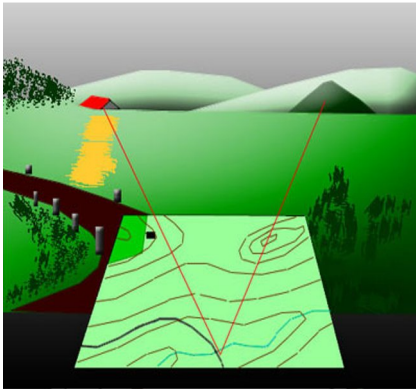
Orientowanie mapy

Mapę można zorientować na wiele sposobów:

- Orientowanie mapy według przedmiotów liniowych

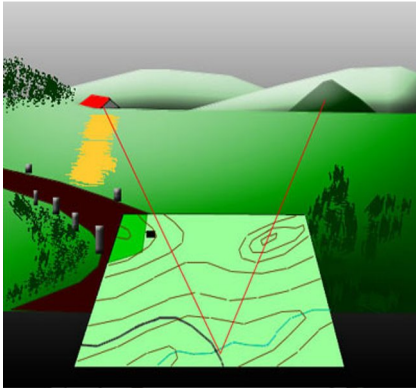
Orientowanie mapy

Mapę można zorientować na wiele sposobów:

- Orientowanie mapy według przedmiotów liniowych
- Orientowanie mapy według przedmiotów terenowych i form rzeźby terenu

Orientowanie mapy

Mapę można zorientować na wiele sposobów:

- Orientowanie mapy według przedmiotów liniowych
- Orientowanie mapy według przedmiotów terenowych i form rzeźby terenu
- **Geometryczny sposób orientowania mapy jest podstawowym i najszybszym sposobem orientowania mapy.**

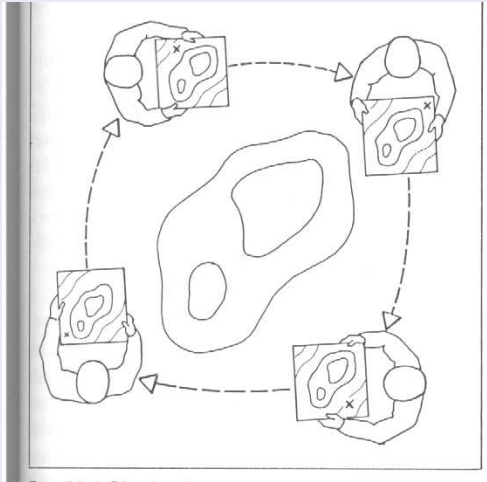
Orientowanie mapy

Mapę można zorientować na wiele sposobów:

- Orientowanie mapy według przedmiotów liniowych
- Orientowanie mapy według przedmiotów terenowych i form rzeźby terenu
- **Geometryczny sposób orientowania mapy jest podstawowym i najszybszym sposobem orientowania mapy.** Gdy nie ma możliwości stosujemy sposób magnetyczny.

Orientowanie mapy w marszu

Co zrobić gdy się zgubimy?

- 1 Określić miejsce przebywania z widocznych obiektów.

Co zrobić gdy się zgubimy?

- 1 Określić miejsce przebywania z widocznych obiektów.
- 2 Wrócić do ostatniego miejsca, które znamy.

Co zrobić gdy się zgubimy?

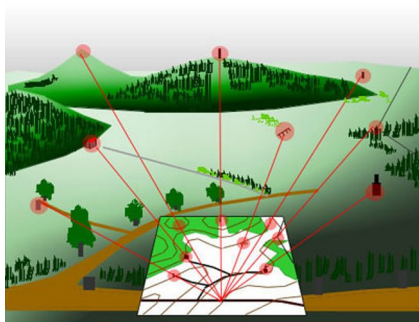
- 1 Określić miejsce przebywania z widocznych obiektów.
- 2 Wrócić do ostatniego miejsca, które znamy.
- 3 Metodycznie odnajdujemy nasze położenie (stawiamy hipotezy i weryfikujemy je w terenie)

Co zrobić gdy się zgubimy?

- 1 Określić miejsce przebywania z widocznych obiektów.
- 2 Wrócić do ostatniego miejsca, które znamy.
- 3 Metodycznie odnajdujemy nasze położenie (stawiamy hipotezy i weryfikujemy je w terenie)

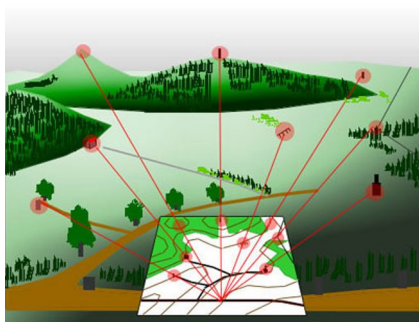
Nie warto stać w miejscu - weryfikujemy hipotezy przemieszczając się.

Określanie miejsca przebywania

Możemy skorzystać z różnych informacji i technik:

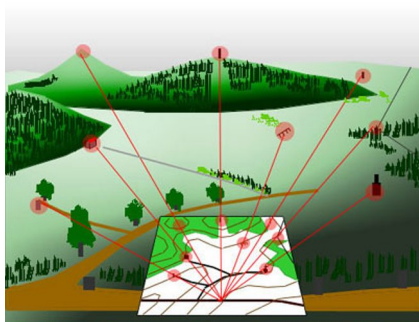
Określanie miejsca przebywania

Możemy skorzystać z różnych informacji i technik:

- według najbliższych przedmiotów terenowych

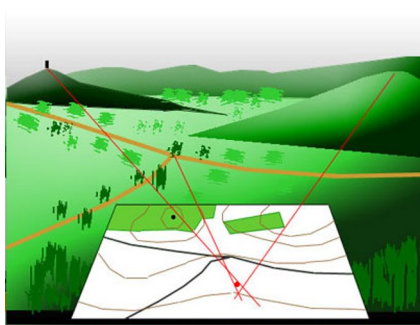
Określanie miejsca przebywania

Możemy skorzystać z różnych informacji i technik:

- według najbliższych przedmiotów terenowych
- według rzeźby terenu

Określanie miejsca przebywania

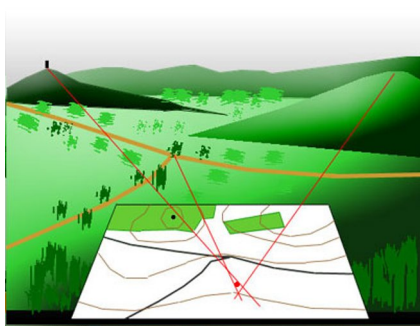

Możemy skorzystać z różnych informacji i technik:

- według najbliższych przedmiotów terenowych
- według rzeźby terenu
- pomiar odległości do pobliskich punktów orientacyjnych

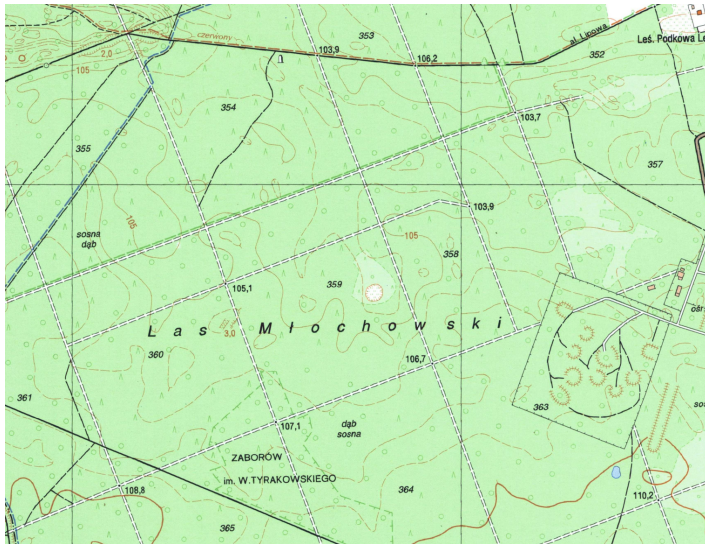

Określanie miejsca przebywania

Możemy skorzystać z różnych informacji i technik:

- według najbliższych przedmiotów terenowych
- według rzeźby terenu
- pomiar odległości do pobliskich punktów orientacyjnych
- sposobem wcięć (wcięciem w bok, wcięciem wstecz)

Odległości na mapie

Do pomiaru odległości na mapie możemy wykorzystywać różne przyrządy:

Odległości na mapie

Do pomiaru odległości na mapie możemy wykorzystywać różne przyrządy:

- Krzywomierz (takie specjalne urządzenie z kółkiem)

Odległości na mapie

Do pomiaru odległości na mapie możemy wykorzystywać różne przyrządy:

- Krzywomierz (takie specjalne urządzenie z kółkiem)
- Sznurek/nitka (dobrze mierzy się krzywe)

Odległości na mapie

Do pomiaru odległości na mapie możemy wykorzystywać różne przyrządy:

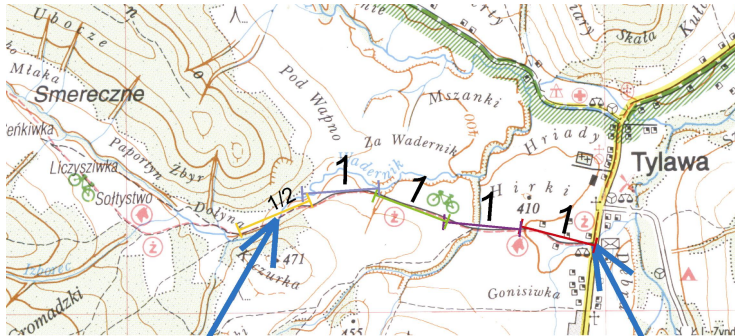
- Krzywomierz (takie specjalne urządzonek z kółkiem)
- Sznurek/nitka (dobrze mierzy się krzywe)
- Linijka - **najlepsze i najbardziej uniwersalne narzędzie.**

Odległości na mapie

Do pomiaru odległości na mapie możemy wykorzystywać różne przyrządy:

- Krzywomierz (takie specjalne urządzonek z kółkiem)
- Sznurek/nitka (dobrze mierzy się krzywe)
- Linijka - najlepsze i najbardziej uniwersalne narzędzie.
Nierzadko zintegrowana z kompasem (!!!).

Odległości na mapie

1 cm

$$4,5 \text{ cm} * 40000 = 180000 \text{ cm}$$
$$180000 \text{ cm} = 1,8 \text{ km}$$

Odległości w terenie

Po co nam mierzenie odległości?

Odległości w terenie

Po co nam mierzenie odległości?

- Dokładne poruszanie się w terenie

Odległości w terenie

Po co nam mierzenie odległości?

- Dokładne poruszanie się w terenie
- Ustalanie własnego położenia

Odległości w terenie

Po co nam mierzenie odległości?

- Dokładne poruszanie się w terenie
- Ustalanie własnego położenia
- Szacowanie czasu przejścia

Odległości w terenie

Po co nam mierzenie odległości?

- Dokładne poruszanie się w terenie
- Ustalanie własnego położenia
- Szacowanie czasu przejścia => **planowanie dnia**

Odległości w terenie

Po co nam mierzenie odległości?

- Dokładne poruszanie się w terenie
- Ustalanie własnego położenia
- Szacowanie czasu przejścia => **planowanie dnia**

W górach ze względu na duże różnice wysokości względnych liczenie tylko odległości w linii "powietrznej" ma mały sens.

Odległości w górach - GOTy

GOT - definicja

"GOTy" to alternatywny sposób liczenia odległości w górach biorący pod uwagę różnice wysokości względnych.

Odległości w górach - GOTy

GOT - definicja

"GOTy" to alternatywny sposób liczenia odległości w górach biorący pod uwagę różnice wysokości względnych.

1 GOT to:

- 1km w poziomie ("linia powietrzna"), **lub**
- 100m **podejścia** w pionie (obliczamy z poziomic)

np. trasa mająca 13 km i 450 m podejścia ma łącznie:
 $13 + 4.5 = 17.5$ GOT

Odległości w górach - GOTy

GOT - definicja

"GOTy" to alternatywny sposób liczenia odległości w górach biorący pod uwagę różnice wysokości względnych.

1 GOT to:

- 1km w poziomie ("linia powietrzna"), **lub**
- 100m **podejścia** w pionie (obliczamy z poziomic)

np. trasa mająca 13 km i 450 m podejścia ma łącznie:
 $13 + 4.5 = 17.5$ GOT

Nazwa pochodzi od Górskiej Odznaki Turystycznej PTTK

Odległości w górach - GOTy

GOT - definicja

"GOTy" to alternatywny sposób liczenia odległości w górach biorący pod uwagę różnice wysokości względnych.

1 GOT to:

- 1km w poziomie ("linia powietrzna"), **lub**
- 100m **podejścia** w pionie (obliczamy z poziomic)

np. trasa mająca 13 km i 450 m podejścia ma łącznie:
 $13 + 4.5 = 17.5$ GOT

Nazwa pochodzi od Górskiej Odznaki Turystycznej PTTK
Średnie tempo w górach to 4-5 GOT/h

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób:** przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób**: przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)
  - **Zalety**: bardzo szybka, sprawdza się na małych dystansach

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób:** przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)
  - **Zalety:** bardzo szybka, sprawdza się na małych dystansach
  - **Wady:** mało dokładna, wymagana dobra widoczność, należy ją ćwiczyć

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób:** przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)
  - **Zalety:** bardzo szybka, sprawdza się na małych dystansach
  - **Wady:** mało dokładna, wymagana dobra widoczność, należy ją ćwiczyć
- Metoda mierzenia (para)krokami

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób:** przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)
  - **Zalety:** bardzo szybka, sprawdza się na małych dystansach
  - **Wady:** mało dokładna, wymagana dobra widoczność, należy ją ćwiczyć
- Metoda mierzenia (par)krokami
  - **Sposób:** idąc liczymy parokroki, przeliczamy na metry wg indywidualnej skali

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób:** przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)
  - **Zalety:** bardzo szybka, sprawdza się na małych dystansach
  - **Wady:** mało dokładna, wymagana dobra widoczność, należy ją ćwiczyć
- Metoda mierzenia (par)krokami
  - **Sposób:** idąc liczymy parokroki, przeliczamy na metry wg indywidualnej skali
  - **Zalety:** bardzo dokładna, niezależna od widoczności

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób**: przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)
  - **Zalety**: bardzo szybka, sprawdza się na małych dystansach
  - **Wady**: mało dokładna, wymagana dobra widoczność, należy ją ćwiczyć
- Metoda mierzenia (par)krokami
  - **Sposób**: idąc liczymy parokroki, przeliczamy na metry wg indywidualnej skali
  - **Zalety**: bardzo dokładna, niezależna od widoczności
  - **Wady**: wymagana wstępna "kalibracja", wymaga skupienia

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób:** przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)
  - **Zalety:** bardzo szybka, sprawdza się na małych dystansach
  - **Wady:** mało dokładna, wymagana dobra widoczność, należy ją ćwiczyć
- Metoda mierzenia (par)krokami
  - **Sposób:** idąc liczymy parokroki, przeliczamy na metry wg indywidualnej skali
  - **Zalety:** bardzo dokładna, niezależna od widoczności
  - **Wady:** wymagana wstępna "kalibracja", wymaga skupienia
- Aprosymacja przebytej odległości czasem

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób**: przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)
  - **Zalety**: bardzo szybka, sprawdza się na małych dystansach
  - **Wady**: mało dokładna, wymagana dobra widoczność, należy ją ćwiczyć
- Metoda mierzenia (paro)krokami
  - **Sposób**: idąc liczymy parokroki, przeliczamy na metry wg indywidualnej skali
  - **Zalety**: bardzo dokładna, niezależna od widoczności
  - **Wady**: wymagana wstępna "kalibracja", wymaga skupienia
- Aprosymacja przebytej odległości czasem
  - **Sposób**: znając tempo marszu, wiemy jaką drogę powinniśmy przebyć

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób:** przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)
  - **Zalety:** bardzo szybka, sprawdza się na małych dystansach
  - **Wady:** mało dokładna, wymagana dobra widoczność, należy ją ćwiczyć
- Metoda mierzenia (par)krokami
  - **Sposób:** idąc liczymy parokroki, przeliczamy na metry wg indywidualnej skali
  - **Zalety:** bardzo dokładna, niezależna od widoczności
  - **Wady:** wymagana wstępna "kalibracja", wymaga skupienia
- Aprosymacja przebytej odległości czasem
  - **Sposób:** znając tempo marszu, wiemy jaką drogę powinniśmy przebyć
  - **Zalety:** łatwa w użyciu, przydatna przy wyłapywaniu błędów

Odległości w terenie

- Metoda najprostsza - "na oko".
  - **Sposób:** przyrównujemy widziane odległości do znanych nam obiektów, np. boiska piłkarskiego (100m)
  - **Zalety:** bardzo szybka, sprawdza się na małych dystansach
  - **Wady:** mało dokładna, wymagana dobra widoczność, należy ją ćwiczyć
- Metoda mierzenia (par)krokami
  - **Sposób:** idąc liczymy parokroki, przeliczamy na metry wg indywidualnej skali
  - **Zalety:** bardzo dokładna, niezależna od widoczności
  - **Wady:** wymagana wstępna "kalibracja", wymaga skupienia
- Aprosymacja przebytej odległości czasem
  - **Sposób:** znając tempo marszu, wiemy jaką drogę powinniśmy przebyć
  - **Zalety:** łatwa w użyciu, przydatna przy wyłapywaniu błędów
  - **Wady:** niedokładna, różne tempa marszu w zależności od nachylenia

Koniec

Dziękuję za uwagę
Pytania, uwagi - teraz lub na maila.
white@nalajcie.org
Powodzenia na manewrach!